

מונתז מגלה סבתא יהודייה

במשך 22 שנה מסרב יעקב להינחם אחר 'מותו' של יוסף. כאלף שנים מאוחר יותר, מספר הנביא לעם על נבואת רחל הממאנת להנחם אחר בניה בגולה, ודורשת את גאולתם. הצדיקים שלא מתייאשים.

מונתאז חלאווה נולד בכווית בשנת 1978 למשפחה אמידה. אביו, מהנדס במקצועו, שלח אותו ואת ארבעת אחיו ללמוד בבתי-ספר יוקרתיים בעיר.

כשסדאם חוסיין פלש לכווית, עברה המשפחה להתגורר בירדן. גם בעמאן למד מונתאז בבית-הספר האמריקאי בעיר. כשסיים את לימודי התיכון, החליט לנסוע ללמוד באוניברסיטה בעיראק. כעבור שנתיים החליט לשדרג את עתידו, וקנה כרטיס בכיוון אחד לקנדה. אביו התנגד לכך בחריפות וניתק עמו את הקשרים, אך אמו המשיכה לשמור איתו על קשר ואף תמכה בו כלכלית.

בקנדה שינה מונתאז את שמו למרק, ונרשם לאוניברסיטה כדי ללמוד פסיכולוגיה ומחשבים. שנתיים חלפו עליו בנעימים. יום אחד הסתיימה הסוללה במכשיר הסלולרי שלו והוא ירד לחפש טלפון ציבורי. ליד הספרייה, בעודו ממתין לתורו להשתמש בטלפון, הוא הבחין ביהודי לבוש בכיפה גדולה ועטור בזקן.

הוא פנה לאיש ושאל אותו: "היי, אתה יהודי?". האיש ענה בחיוד: "לא, אני סתם מחבב את הלבוש הזה". באותה נשימה הודה הלה שהוא אכן יהודי, ובין השניים נקשרה שיחה.

מונתאז סיפר לאיש, שבכווית ארץ מולדתו, תמיד שמע דברים קשים נגד היהודים. בכל שיעור בבית-הספר, אם באנגלית אם בערבית תמיד נמצאה הדרך לדבר סרה ביהודים. "והנה", המשיך ואמר מונתאז, "מצאתי שיהודים הם אנשים טובים, ואני רוצה לחבר בין יהודים לערבים".

תוך כדי הדברים פלט מונתאז כלאחר יד: "גם סבתא שלי הייתה יהודייה, והיא אישה טובה מאוד". היהודי, ששמו הרב יצחק בלאק, שליח של הרבי, שאל אותו מיד: "האם זו סבתך מצד אביך, או מצד אמך?".

"מצד אמא!", השיב מונתאז מבלי להבין את משמעות האמירה. הרב נדרך באחת. "לפי חוקי האסלאם", הישיר את מבטו למונתאז, "הנך מוסלמי, אך דע לך שלפי ההלכה היהודית [?] אתה יהודי!".

"זה לא ייתכן!", ביקש מונתאז להעמיד את היהודי על טעותו, "אני מוסלמי. אבא שלי מוסלמי, כל המשפחה כולה מוסלמים, וגם סבתי התאסלמה".

הרב השיב לו בסבלנות שלפי ההלכה היהודית, יהודי שממיר את דתו נשאר תמיד יהודי, מאחר והיהדות עוברת דרך האם, ומאחר ואמו יהודייה [?] גם הוא יהודי. מונתאז היה בהלם. לפתע הוא עצמו 'האויב' שכולם בכווית מדברים עליו. התגלית הזו הייתה גדולה מידי עליו. "הרב הזקן הזה [?] בטח הוא אומר שטויות, לא אתייחס לדבריו".

אלא שמאוחר יותר הוא מצא עצמו מספר על השיחה המוזרה לאמו. גם היא עודדה אותו שלא להתייחס לדבריו של הרב היהודי. "הוא ציוני, ורוצה לעשות לך שטיפת מוח", אמרה.

למחרת בבוקר התעורר מונתאז, ולא יכול היה להשתחרר מהמחשבה על כך שהוא יהודי. הוא יצר קשר עם חתנו של הרב בלאק, שליח במונטריאול, והחל לברר אצלו מה הם יהודים ומהי יהדות. הוא קרא חומר רב, למד הרבה על היהדות, עד שיום אחד רכב על ה'רולרבליידיס' שלו, נפל ונפצע.

בשבת בבוקר הוא מצא עצמו חסר תעסוקה. קול פנימי אמר לו: "לך תבדוק מהו בית כנסת יהודי". הוא נכנס לבית הכנסת והתקבל במאור פנים ובאדיבות. אחד נתן לו כיפה, השני הגיש סידור, והוא אף הצליח לזהות כמה מיילים בתפילה מאחר והערבית והעברית הן שפות דומות.

ואז הוא שמע את המילים: "אות היא ביני ובין ישראל", שמשמעותה שהשבת היא ברית בין הקב"ה ובין בני ישראל. מונתאז פרץ בבכי. הוא חש לפתע יהודי. הוא הרגיש שמצא את מקומו.

תוך כדי סערת הרגשות הוא משפיל את מבטו לעבר הסידור שבידיו. ואז הוא נזכר שלסבתו היה ספר שהיה חביב עליה מאוד, עם אותיות שלא הכיר, ומפעם לפעם נהגה להיכנס לחדר אחורי בבית, להסתגר, לקרוא ולבכות, לקרוא ולבכות. כעת הבין שזה היה סידור.

זיכרון רדף זיכרון, כאילו מישהו הסיר מסך מעל תמונות ילדות אבודות. הוא נזכר איך חיטט פעם במגירות בבית סבתו, ואז מצא מסמך שנכתב בשלוש שפות. האחת אנגלית, השנייה ערבית, והשלישית ? הוא לא זיהה את השפה. שם היה כתוב שסבתו נולדה בפלסטין, ושם משפחה הוא 'מזרחי'.

הוא סיפר לרב בלאק, וזה עודד אותו לוודא את יהדותה של סבתו. מונתאז החליט לעשות את הצעד הזה. הוא התקשר לסבתא שלו, ואמר לה: "הרב שלי רוצה לדעת אם את באמת יהודייה".

הסבתא נפגעה מאוד ואמרה לו: "תגיד לרב שלך שיברר אם הוא יהודי. בטח שאני יהודייה! אבל אל תדבר על זה בקול, כי הדבר מסוכן".

באותה תקופה הציע לו מכר ליצור קשרי עסקים בין חברות בניו-יורק לחברות ערביות. השליטה שלו באנגלית ובערבית, והיכרותו בניואנסים של החברה הערבית, יסייעו בידו. ואכן, הוא קיבל את הרעיון ורכש הצלחה רבה.

חלפו מספר שנים. מונתאז נסע לביקור בארץ ישראל ו'נדלק' עליה. הוא הסתובב בירושלים העתיקה, היכן שסבתו הכירה את הערבי משכם שהפך לבעלה, והרגיש סגירת מעגל. הנה, הוא שב לכאן כיהודי.

הוא נכנס ללמוד בישיבה, שינה את שמו למרדכי, ולפני זמן לא רב התחתן

כדת משה וישראל.

מסר מעודד מהנביא

בפרשת השבוע, וישב, אנו קוראים את הסיפור העצוב של 'מכירת יוסף'. איך חברו האחים יחדיו כדי למכור אותו, וכיצד מגלה ראובן, כשהוא שב אל הבור, שאחיו נעלם והוא פונה לאחיו ואומר להם: "הילד איננו, ואני אנה אני בא?".

ואז הגו האחים רעיון. הם הטבילו את כתונת הפסים של יוסף בדם של עיזים, שדומה לדם אדם, ושלחו זאת ליעקב, שזיהה מיד שזה המעיל של בנו האהוב. יעקב הכריז במר נפשו "טרוף טרוף יוסף!".

התורה ממשיכה ומפרטת את תגובתו הקשה של יעקב: "ויקרע יעקב שמלותיו, וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים, ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם". הוא סירב לקבל תנחומין. כמה שניסו לנחם אותו, הוא המשיך להתאבל עליו "ימים רבים".

ואומר רש"י (ל"ז, ל"ד) שהתאבל עליו במשך כל עשרים ושתים השנים עד שנפגשו. מדוע אכן יעקב "מאן להתנחם"? אומר רש"י דבר מעניין מאוד: "אין אדם מקבל תנחומין על החי, וסבור שמת, שעל המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב, ולא על החי" (בראשית ל"ז, ל"ה).

הקדוש-ברוך-הוא טבע בבריאה, שכאשר אדם נפטר ☞ בתחילה מצטערים עליו מאוד, אולם ככל שחולף הזמן הוא הולך ומשתכח מן הלב. ואילו על אדם חי אי אפשר לקבל תנחומין. יעקב אבינו הרגיש ש"עוד יוסף חי", ולא היה מסוגל לקבל תנחומין עליו.

המושג הזה, שאדם "ממאן להתנחם" ומסרב לקבל תנחומין, אנו מוצאים בעוד מקום אחד בתנ"ך. כולנו מכירים את "עשרת השבטים" האבודים. מדוע הם באמת אבודים? הבה ונקדים קצת היסטוריה:

מיד לאחר מותו של שלמה המלך, וחלוקת מלכות ישראל לשניים ☞ מלכות

יהודה בירושלים וסביבותיה, שעליה נמנו שני שבטים [?] יהודה ובנימין, ומלכות עשרת השבטים [?] שבה חיו רוב מנין ובניין של עם ישראל.

המלכים של מלכות ישראל היו משבט אפרים. ממלכת ישראל הייתה של עובדי עבודה זרה. המלך הראשון שלהם, ירבעם בן נבט, חסם את הדרכים לירושלים, והקים שני מרכזים של עבודה זרה שבכל אחד מהם העמיד עגל זהב, תוך שהוא מכריח את כולם לעבוד עבודה זרה.

כעבור שלוש-מאות שנים לערך, נכבשה ממלכת ישראל על-ידי אשור, ובניה הוגלו מהארץ. מאחר והיו דומים במעשיהם לשאר אומות העולם, התבוללו לתוך החברה אליה הוגלו. בארץ נותרו, אפוא, רק ממלכת יהודה ושיירי של ממלכת ישראל, בבחינת "אחד מעיר, שניים ממשפחה".

ירמיהו הנביא יצא למסע חיזוק בממלכת ישראל. הוא חיפש יהודים, ניסה להחזיר אותם לצור מחצבתם ועודד אותם להצטרף למלכות יהודה.

הקשיבו לרחל!

בין הדברים שאמר להם כדי לשכנע אותם לחזור הביתה, הייתה נבואה מפורסמת מאוד בשם האמא של מלכות אפרים [?] רחל אמנו: "כה אמר ה', קול ברמה נשמע [?] רחל מבכה על בניה". ואז מגיע ביטוי מאוד לא רגיל: "מאנה להנחם כי איננו". הנביא אומר בשם הקב"ה, שרחל אמנו מסרבת לקבל תנחומין על בניה.

קבלת תנחומין משמעותה שהאבל משלים עם מה שקרה וממשיך בשגרת חייו. סירוב לקבל תנחומין פירושו שהאבל מסרב להשלים עם האובדן. לא מוכנים לוותר על אף אחד.

ואז, כתשובה לכך ש"מאנה להנחם", מבטיח לה הקב"ה ש"יש שכר לפעולתך", שילדיה ישובו מארץ אויב, ויתרה מזו: "ושבו בנים לגבולם" (ירמיהו ל"א, י"ד), שיבוא יום וכל אותם יהודים "אבודים" יחזרו הביתה. בזכות מה? בזכות שהיא "מאנה להנחם", שלא הסכימה להתייאש מאף

יהודי.

מדהים; אותן מילים שנאמרו על יעקב אבינו, נאמרו שוב אלף שנים מאוחר יותר על אשתו, רחל אמנו.

לאחרונה חגגנו את י"ט בכסלו, ראש השנה לחסידות. אם רוצים להגדיר מה המסר של תנועת החסידות, ויותר מכך ² אם רוצים להגדיר מה סימל הרבי, זה "מאנה להנחם".

הרבי סרב להתייאש משום יהודי בעולם, ולא משנה כמה "אבוד" הוא. הרבי תמיד האמין ש"יש תקווה לאחריתך", שבסופו של דבר ² כל יהודי יחזור הביתה, לעם היהודי.